

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI
Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto

**ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA 2026-2028**

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Toimintaympäristö ja valvonnan yleiset vaatimukset.....	3
2.2 Voimavarat	4
2.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen.....	5
2.4 Yksityinen palvelutarjonta	6
2.5 Tietojärjestelmät	6
2.6 Yhteistyö ja viestintä.....	6
2.8 Maksut	7
3 Valvonnan toimeenpano	8
3.2 Eläinten terveyden valvonta.....	8
3.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset	9
3.2.2 Zoonoosien valvonta	10
3.2.3 Terveysvalvontaohjelmat	10
3.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	11
3.2.5 Kyyhkyslakat	11
3.2.6 Muu tautiseuranta.....	11
3.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen.....	11
3.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	11
3.3 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta.....	12
3.4 Eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden tuonti ja vienti	13
3.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	14
3.5.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus.....	15
3.5.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset.....	15
3.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	15
3.5.4 Eläinkuljetukset	15
3.5.5 Teurastamot ja pienteurastamot	16
3.6 Eläinten lääkitsemisen valvonta	16
3.7 Ehdollisuuden valvonta	16
4 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	16
4.1 Peruseläinlääkäripalvelu.....	16
4.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	19
4.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu	20
4.5 Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	20
4.6 Toimitilat ja välineresurssit.....	21
4.7 Ostopalvelut.....	22
5 Laatu ja seuranta	22
5.1 Valitusten käsittely ja kehittäminen.....	22
5.2 Seuranta ja raportointi	23
5.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	23

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain 6 §:n mukaan eläinlääkäripalvelujen järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkintähuoltolain 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta. Järjestäjän on lisäksi laadittava suunnitelma eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa. Järjestäjän suunnitelmassa on otettava huomioon eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023) sekä elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015) eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) tarkoitettut valtakunnalliset suunnitelmat.

Ruokavirasto ohjaa järjestäjän suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on yksi osa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa. Eläinlääkintähuollon suunnitelma lähetetään vuonna 2026 Ruokaviraston kirjaamoon ja jatkossa suunnitelma tallennetaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA:an). Ruokavirasto arvioi kunnallisten valvontayksikköjen suunnitelmat. Suunnitelma päivitetään vuosittain, ja päivityksessä huomioidaan edellisen suunnitelman toteutumisen arviointi, Ruokaviraston antama palaute sekä muilla tavoin kertynyt palaute kehittämistarpeista. Uusi suunnitelma laaditaan valvontasuunnitelmakauden vaihtuessa.

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) pohjautuu uuteen eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023), joka tuli voimaan 1.1.2026. Uusi suunnitelma on voimassa 2026–2028. Suunnitelman kausi päättyy siten samanaikaisesti, kuin elintarvikeketjun monivuotisen valtakunnallisen valvontasuunnitelman ja ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen ohjelman kaudet. EHO-suunnitelmaa päivitetään vuosittain. Valtakunnallinen suunnitelma sisältää kaksi osaa. Osa 1 Eläinlääkäripalvelut, on eläinlääkintähuoltolain 4 §:n tarkoittama eläinlääkäripalveluja koskeva valtakunnallinen suunnitelma. Osa 2 Valvontatehtävät, on osa Ruokaviraston eläinlääkäripalvelujen järjestäjälle antamaa ohjausta. Tämä osa koskee järjestäjän (kunta, kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue) järjestämisvastuun piiriin kuuluvia muita kunnaneläinlääkärin tehtäviä, jotka koskevat elintarvikevalvontaa, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä eläintautien vastustamistyötä.

Valtakunnallisessa EHO-suunnitelmassa kunnille on asetettu yksi eläinlääkintähuollon painopiste: Kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

2 Toimintaympäristö ja valvonnan yleiset vaatimukset

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Ympäristöterveydenhuollon organisaatio on siirtynyt Kemijärven kaupungin vastuulle 1.1.2023 alkaen. Yhteistoiminta-alueen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on melko monipuolinen. Kuntakeskusten välimatkat ovat pitkät. Koillis-Lapin yhteistoiminta-alueella toimivat Kemin-Sompion, Pohjois-Sallan, Sallan, Oraniemen, Hirvasniemen ja Pyhä-Kallion paliskunnat. Suurin sallittu eloporoluku koko yhteistoiminta-alueella on yhteensä 27 300. Eloon jätettävien porojen määrä on kuitenkin vähentynyt viime vuosien aikana. Karjatilojen määrä vähenee edelleen.

Matkailulla on tärkeä osuus paikallisessa elinkeinoelämässä. Alueella sijaitsevat hiihto/matkailukeskukset sekä kansallispuistot tuovat paljon matkailijoita. Alueella liikkuu lisäksi paljon ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä, vaeltajia ja kalastajia. Alueella on sekä koiravaljakoyrittäjiä että poroajelu-, moottorikelkkailu- ym. ohjelmapalveluntarjoajia. Matkailun trendi on koko ajan kasvava ja kansainvälistyvä.

Itä-Lapin väkiluvun trendi on laskeva. Viimeisimpien (31.12.2025) tietojen mukaan yhteistoiminta-alueella asui Pelkosenniellä 931, Savukoskella 977, Sallassa 3227 ja Kemijärvellä 6909 henkilöä. Alueen pinta-ala on yhteensä 18 182 km². Väestötiheys on Savukoskella alhaisin: 0,15 asukasta/km². Pelkosenniemi on asukasluvultaan Lapin maakunnan pienin kunta ja sen väestötiheys on 0,51 asukasta/km². Kemijärvi on Suomen pohjoisin kaupunki ja sen väestötiheys on 1,97 asukasta/km². Sallassa väestötiheys on 0,56 asukasta/km². Lemmikkieläimiä on suhteessa väestöön paljon. Osaltaan tähän vaikuttavat valjakoyrittäjät, osaltaan alueen vahva metsästysperinne (metsästyskoirien suhteellinen osuus on suuri, ja metsästysturistien määrä samoin).

Savukoskella ja Sallalla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Itäraja muodostaa rajan ns. kolmansiin maihin. Sallassa on myös Kelloselässä virallinen rajanylityspaikka kansainväliselle ajoneuvoliikenteelle. Ukrainan sodan myötä tilanne rajalla on muuttunut ja venäläisten matkailijoiden määrä vähentynyt. Turvallisuusympäristö on maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi voimakkaasti muuttunut. Huoltovarmuus ja itäisten alueiden asuttuna pitäminen on noussut vahvemmin esiin.

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa lakisääteisesti 1.1.2013 ja siirtyi Kemijärven kaupungin organisaatioon ja vastuulle 1.1.2023. Alueella on harva asutus ja pitkät etäisyydet. Eläinlääkäreiden yhteispäivystys on toiminut jo pitkään kyseisellä alueella. Sodankylä jättäytyi pois päivystysrenkaasta 1.1.2014 alkaen

2.2 Voimavarat

Eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnassa on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkärin virkoja. Eläinlääkäripalveluja tarjoavan kunnaneläinlääkärin virkaan tulee kuulua tarpeen vaatima ainakin ajoittainen osallistuminen maan eläintautivalmiuteen ja kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan liittyviin tehtäviin.

Kaupungin ympäristöterveydenhuollossa on virkoja seuraavasti: 1 ympäristöterveysjohtaja/praktikkoeläinlääkäri, 4 praktikkoeläinlääkäriä, 1 valvontaeläinlääkäri, 1 johtava terveystarkastaja, 2 terveystarkastajaa, 2 ympäristönsuojelun viranhaltijaa, 1 pieneläinhoitaja ja 1 toimistos sihteeri.

Kunnan on huomioitava myös eläinlääkintähuollon henkilöstön työturvallisuus ja jaksaminen. Talousarvioon varataan tarvittavat sijaismäärärahat ja eläinlääkintähuolto pyritään järjestämään siten, ettei eläinlääkäreiden työsidonnaisuus käy kohtuuttomaksi, tarvittaessa palkataan ulkopuolisia päivystäjiä. Poroerotuskauden viikonlopun lähdöt korvataan ylimääräisellä vapaalla/vaihtoehtoisella hälytysrahalla joka tapauksessa annettavan yhden vapaapäivän lisäksi.

Vuoden 2013 alussa aloittanut ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue mahdollistaa jonkin verran työnjakoa ja erikoistumista ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kesken. Alueella on kuitenkin pitkät etäisyydet, jotka syövät osan tästä synergiaedusta.

Erityistä huomiota on jatkossakin kiinnitettävä siihen, että valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Yhteistoiminta-alueella toimii osa-aikainen (60 %) valvontaeläinlääkäri, virka on ollut pääsääntöisesti täytettynä 1.6.2014 alkaen. Parityöskentely pyritään mahdollistamaan aina, kun sille on tarvetta, valvontaeläinlääkäriin työparina toimii yleensä praktikkoeläinlääkäri. Tarvittaessa jääviysongelmat ratkaistaan jakamalla työtehtäviä viranhaltijoiden kesken siten, että valvontaa suoritetaan vanhojen kuntarajojen yli. Sallan toiselle praktikkoeläinlääkärille on tehtävänkuvaan sisällytetty 10 % valvontatehtäviä, lähinnä elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa.

Kemijärvellä on osa-aikainen pieneläinhoitaja maanantaista torstaihin. Välinehuolto on pääsääntöisesti eläinlääkäreiden itsensä vastuulla, Kemijärvellä välinehuoltoa tekee myös avustaja. Siistijä käy eri toimipisteiden vastaanotoilla säännöllisesti ja huoltomies tarvittaessa.

2.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnaneläinlääkäriin viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 43 §:ssä (Elhl 7 §). Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin.

Ruokavirastolla on internetissä eläinlääkärirekisterin julkinen tietopalvelu. Sieltä saa tiedon onko henkilö laillistettu eläinlääkäri tai jos hänellä on väliaikaiset praktiikkaoikeudet ja mihin asti ne ovat voimassa.

Toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. (Valvonta-asetus (EU) 2017/625, 5. artikla). Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §)

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan olisi päästävä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Kemijärven kaupungilla on henkilöstön koulutussuunnitelma.

Kaupunki varaa vuosittain asianmukaisen määrärahan koulutukseen henkilöstön ammatillisen tietotaidon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Työnantaja antaa myös 5 palkallista päivää

työntekijänsä omaehtoiseen kouluttautumiseen työtilanteen ja henkilöstövahvuuden niin salliessa. Koulutuksiin osallistumisissa noudatetaan tarkoituksenmukaisuus- ja tasapuolisuusperiaatetta. Erityistä huomiota kiinnitetään lainsäädäntökoulutuksiin. Koulutuksiin haetaan lupa sähköisessä järjestelmässä, jonka avulla myös seurataan koulutuksien määrää ja laatua.

2.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella on yksi yksityinen palveluntarjoaja, lisäksi yksityistä tarjontaa on Rovaniemellä ja Kuusamossa. Lähin ympärivuorokautinen päivystävä eläinsairaala on Oulussa.

2.5 Tietojärjestelmät

Vastuukunta huolehtii, että eläinlääkintähallinnon käytössä olevat tietojärjestelmät ovat tehokkaassa käytössä valvonnan apuna. Viranomaiskäytössä olevat valtakunnalliset järjestelmät ovat valvojien aktiivisessa käytössä. Tietojärjestelmien käyttöön ja käyttöönottoon varataan riittävät resurssit ja varmistetaan niiden käytön osaaminen. Henkilöstö suorittaa Navisec-tietoturvatestit säännöllisesti vuosittain.

Jokaisella vastaanotolla on internet-yhteys sekä jokaisella eläinlääkärillä työnantajan tarjoama potilaspraktiikkaohjelma KliniQ sekä Office-ohjelmat. KliniQ tarjotaan myös sijaisille. Ohjelmassa on yhteinen ajanvarausjärjestelmä, joka parantaa eläinlääkäreiden keskinäistä tiedonkulkua. Kemijärven kaupungin ICT-palvelut huolehtivat osaltaan koneiden, ohjelmistojen ja tietojärjestelmien ylläpidosta. Valvontaeläinlääkärillä on myös käytössä sähköinen allekirjoitus.

Kaupungin tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty LapIT Oy:lle, joka on Pohjois-Suomen alueella toimiva IT-alan palveluyritys, asiakkaina kuntasektorin, julkishallinnon, pk-sektorin ja terveydenhuollon paikalliset organisaatiot ja yritykset.

2.6 Yhteistyö ja viestintä

Hallintolaki (434/2003) edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

Eläintautilaissa (76/2021) ja eläinten hyvinvointilaissa (693/2023) on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoituksiin ja yhteistyöhön.

Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin (Valvonta-asetus (EY) N:o 2017/625). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja viivytyksettömyys.

Viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö eläinlääkintähuollon osalta on ympäristöterveysjohtaja, sijaisena kunnaneläinlääkäri. Ympäristöterveysjohtaja on Kemijärven kaupungin johtoryhmän jäsen. Epidemiaselvitystyöryhmä on nimetty (Ympertvltk 6.11.2023 § 91). Ympäristöterveydenhuollon sihteeri huolehtii internetsivujen päivittämisestä. Koillis-Lapin kunnaneläinlääkäreillä on myös facebook sivut, jossa tiedotetaan myös ajankohtaisista asioista.

Aiemmat läänineläinlääkärit ovat vuoden 2026 alusta valtioneläinlääkäreitä. Valtioneläinlääkärit päivystävät virka-ajan ulkopuolella torjuttavien eläintautien vaatimien kiireellisten viranomaistoimenpiteiden varalta. Kuntien valvontayksiköt ja eläintenpidon lupa- ja ilmoitusasiakkaat voivat olla yhteydessä kiireettömissä asioissa alueellisiin eläinlääkintäyksiköihin sähköpostilla ipa@ruokavirasto.fi.

Muiden viranomaistahojen, kuten poliisi, kanssa pidetään yhteyttä tarvittaessa.

2.7 Varautuminen erityistilanteisiin

Erityistilanneviestintä on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on päivitetty Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta kesällä 2019. Valmiussuunnitelma päivitetään vuoden 2026 aikana osana toimintasuunnitelmaan kirjattua strategiaa.

2.8 Maksut

Yhteistoiminta-alueella on otettu klinikkamaksut käyttöön 1.2.2023. Vuoden 2026 alusta otettiin uuden eläinlääkintähuoltolain mukaiset klinikka- ja täydentävän palvelun maksut käyttöön. Klinikka- ja täydentävän palvelun maksut peritään suoraan kaupungille kaupungin maksupäätteellä eikä niitä enää kierrätetä eläinlääkäriin kautta.

Alueella saatiin syksyllä 2025 käyttöön keskitetty yhteydenottojärjestelmä, jolloin eläinlääkäriin tavoittaa aina samasta puhelinnumerosta 060019699. Samalla puhelujen hinnat on päivitetty: virka-aikaan puhelun hinta on 8 snt/min (sis. alv), klo 15–22 1,70 eur/min (sis. alv) ja klo 22–08 4,10 eur/min (sis. alv).

Eläinlääkintähuoltolain 14 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistaakseen sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeuden lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Jokaisella kunnalla on lain nojalla mahdollisuus päättää omista subventioistaan, mutta suositeltavaa on tehdä päätös koko yhteistoiminta-alueen osalta.

Eläinlääkärien käynti- ja toimenpidetaksia sovitaan valtakunnallisessa työmarkkinapöydässä yhdessä Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat Ryn kanssa, se on siis osa kunnaneläinlääkäreiden palkkaa.

Yhteistoiminta-alueella subventoidaan hyötyeläimiä sekä päivystysaikaan eläinsuojelusyistä myös hevosia. Omavastuu sairasmatkasta käyntimaksun osalta on hyötyeläimen omistajalle 20 euroa ja matkakustannusten osalta 21 euroa. Samat omavastuut ovat käytössä koko päivystysalueella. Hyötyeläimen omistaja maksaa kaikki alv:t. Sallan kunta subventoi oman yksilöidyn päätöksensä mukaisesti myös sallaisten hyötyeläinten toimenpidepalkkioita.

Ruokavirasto antaa tarkemmat ohjeet eläinlääkintähuoltolain sekä eläintautilain nojalla tapahtuvasta laskutuksesta.

Kunnan valvonnasta peritään maksut ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaan. Valtion valvontatehtävistä, kuten osasta eläinten hyvinvoinnin ja eläintautivalvonnasta, Ruokavirasto laskuttaa eläinten omistajaa. Vuoden 2025 alusta alkaen eläinten hyvinvoinnin valvonta on uusintatarkastusten osalta maksullista ammattimaisille eläintenpitäjille. Uusintatarkastus on muille eläintenpitäjille maksullinen, mikäli uusintatarkastuksella todetaan, ettei annettua määräystä tai kieltoa ole noudatettu. (693/2023 § 114). Valvontatehtävistä maksetaan praktikoille paikallisen sopimuksen mukaan (ky hall 9.12.20 § 124) 60 eur/h sekä epämukavan työajan korotukset kunnaneläinlääkäriltä mukaisesti.

3 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinten hyvinvointilaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti (Elhl 20 §).

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kunta varmistaa korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisen, y-aseamalla on valvontaeläinlääkärin suoritteiden ajantasainen seuranta.

Kunnille on asetettu yksi eläinlääkintähuollon painopistealue vuodelle 2026: kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

3.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan hankkeisiin.

3.2 Eläinten terveyden valvonta

Eläintautien vastustamisesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/429 (eläinterveyssäädännöstö) ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa sekä kansallisessa eläintautilaissa (76/2021) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Eläinterveysviranomaisen tekemään tarkastukseen tai tutkimukseen, joka liittyy eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamisen valvontaan, sovelletaan mitä valvonta-asetuksessa (EU 625/2017) säädetään virallisesta valvonnasta. Zoonoosien seurannasta ja valvonnasta eläimissä ja elintarvikkeissa säädetään elintarvikelain 48 §:ssä. Eläintautien luokittelusta säädetään eläinterveyssäädännöstössä ja sen nojalla annetuissa tautien luettelointia ja lueteltuja eläinlajeja koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/1882. Lisäksi eläintautien luokittelusta on

säädetty kansallisessa eläintautilaissa ja sen nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 325/2021. Vesieläinten osalta kansallisesti torjuttaviksi ja valvottaviksi taudeiksi alttiita lajeja on lueteltu myös komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2021/260 (liite III).

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintautilaissa (76/2021 69 §) ja lain nojalla määrättyjen valvonta-tehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä syntyy yleensä joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Virkaeläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Päätöksen virallisesta eläintautiepäilystä tekee Ruokavirasto.

Ruokavirastolla on oikeus määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön.

Poikkeustilanteessa välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito pyritään varmistamaan ensisijaisesti päivystysalueen sisäisin järjestelyin. Poikkeusolojen valmiussuunnitelma päivitetään säännöllisesti.

3.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Jokaista eläinlääkärää koskee velvoite ilmoittaa luetteloidun, ilmoitettavan tai uuden eläintaudin esiintymisestä tai epäilystä kunnaneläinlääkärille tai Ruokavirastoon (EtL 20 §). A-luokan taudin epäilyssä ilmoitus on tehtävä välittömästi. Muista lakisääteisesti torjuttavista, valvottavista ja ilmoitettavista eläintaudeista ja tautien ilmoittamisesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (325/2021).

Kunnaneläinlääkärää koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 20 §:ään. Ammattimaisella toimijalla on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin pitopaikassa vierailevien henkilöiden tai eläinten ostajien suojaamiseksi pitopaikassa esiintyviltä zoonooseilta. Jos se on ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämätöntä, Ruokavirasto voi määrätä toimenpiteistä toimijalle annettavalla päätöksellä. (EtL 25, 32 §).

Eläintaudit luokitellaan EY 429/2016 mukaan A-E luokan eläintauteihin sekä muihin eläintauteihin. Eläinlääkärin on luetteloidun, uuden tai muun ilmoitettavan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista ilmoitettava viipymättä. Yksityinen eläinlääkäri ilmoittaa kunnaneläinlääkärille tai Ruokavirastolle ja kunnaneläinlääkäri ilmoittaa Ruokavirastolle. A-luokan eläintaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Kunnaneläinlääkärin on lisäksi toimitettava Ruokavirastoon yhteenveto alueellaan todetuista eläintaudeista kuukausiyhteenvedossa. Eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla. Kunnaneläinlääkärin on toimitettava kuukausiyhteenvedo alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaudeista Ruokavirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään

mennessä. Kuukausiyhteenvedon pohjana voi käyttää lomaketta, joka löytyy Ruokaviraston internetsivuilta. Lomakepohjan käyttäminen ei ole pakollista, vaan tiedot voi antaa myös muussa muodossa. Jokainen praktikko huolehtii omalta osaltaan ilmoituksen tekemisestä.

Valtioneläinlääkärit päivystävät helposti leviävien eläintautien varalta virka-ajan ulkopuolella. Kunnaneläinlääkäri, rajaeläinlääkäri, tarkastuseläinlääkäri tai yksityinen eläinlääkäri, joka epäilee helposti leviävää eläintautia virka-ajan ulkopuolella, saa päivystävän valtioneläinlääkäriin tiedot numerosta 029 520 4658.

Erityispiirteensä yhteistoiminta-alueelle tuo yhteinen raja Venäjän kanssa. Venäjän puolelta Suomeen karannut koira muodostaa aina raivotautiriskin, lisäksi venäjän puolella käyneet metsästyskoirat aiheuttavat toisinaan toimenpiteitä eläintautilain nojalla. Tapausten määrä on kuitenkin vähäinen (1–2 kpl/vuosi), joten lopullinen riski jää pieneksi. Kiinniotetun koiran kanssa toimitaan eläinlääkintälainsäädännön mukaan. Varsinaista karanteenitarhaa ei yhteistoiminta-alueella ole, joten Sallan kunnan löytöeläintarha voi tarvittaessa toimia sellaisena. Tarhanpitäjä on ohjeistettu toimimaan asianmukaisesti karanteenihoidon vaativan koiran kanssa. Metsästäjiä on muistutettu raivotautirokotuksen voimassaolon tärkeydestä. Metsästäjiä on ohjeistettu toimittamaan Ruokavirastoon tutkittavaksi kuolleina löydettyjen tai aggressiivisesti käyttäytyvien ja lopetettujen pienpetojen päät raivotaudin poissulkemiseksi. Kissoja rokotetaan enenevässä määrin raivotautia vastaan.

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Ruokavirastossa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa, joista Ruokavirasto ylläpitää julkista rekisteriä.

3.2.2 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat.

Eläinten pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen terveysvalvonta perustuvat eläintautilakiin (76/2020), maa- ja metsätalousministeriön asetukseen zoonooseista (316/2021) ja maa- ja metsätalousministeriön asetukseen vapaaehtoisesta eläinten terveysvalvonnasta (319/2021).

Eläinterveysviranomaisen on ilmoitettava asianomaiselle hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista eläintaudeista, joista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle.

3.2.3 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvontaohjelmien vähimmäistasosta. Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (EtL § 101). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Pieniä siipikarjatoimijoita on salmonellavalvontaohjelmassa alueella yksi. Pienten kotikanaloiden määrä on lisääntynyt, mutta niiden ei tarvitse liittyä salmonellavalvontaohjelmaan, jos eivät luovuta munia oman kotitalouden ulkopuolelle. BSE-näytteenotosta on ohjeistettu alueen tuottajia, jotta kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan tarvittaessa BSE-taudin varalta.

3.2.4 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Alueella on 6 luonnonravintolammikkoa. Luonnonravintolammikoiden tarkastustiheys on 1/3 vuotta. Mikäli poikkeavaa esiintyy (kalakuolemat), luonnonravintolammikot tarkastetaan tarvittaessa tiheämmin. Virusnäytteitä otetaan kaloista Ruokaviraston eläinlääkärin harkinnan mukaan.

Vesiviljelylaitoksia on alueella 7. Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Laitokset, jotka ovat olleet käytössä, tarkastetaan vuosittain. Laitokset ovat Ruokaviraston riskiluokituksessa korkean riskin laitoksia. Vesiviljelylaitosten valvontasuunnitelma tulee Ruokavirastolta vuosittain.

3.2.5 Kyyhkyslakat

Yhteistoiminta-alueella on yksi kyyhkyslakka.

3.2.6 Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkäri vastaa siitä, että näytteet otetaan määrääjassa ja vastaa näytteenoton toteutumisesta sekä tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta Ruokavirastolle.

Kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa paliskuntia porojen CWD-näytteiden lähettämässä ja toimittamisessa Ruokavirastoon.

3.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Yhteistoiminta-alueella ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvottavia toimijoita.

3.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät sivutuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot, tilakohtaiset polttolaitokset ja osan teknisistä laitoksista. Laitoksen hyväksymisestä ja hyväksynnän peruuttamisesta on ilmoitettava välittömästi Ruokavirastolle. Alueella ei ole tällä hetkellä sivutuotelaitoksia.

Kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään sivutuotealan laitoksia. Lisäksi he valvovat Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, jotka eivät sijaitse

teurastamoiden yhteydessä. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös toimialueellaan muita paikkoja, joissa sivutuotteita kerätään, käsitellään, käytetään tai hävitetään.

Koko toimialue on raatojen keräilyalueisiin kuulumatonta ns. syrjäistä aluetta, jossa hautaaminen tietyin edellytyksin on sallittua. Hautausilmoitukset vaaditaan Ruokaviraston uusimman tulkinnan mukaan vain vastustettavien eläintautien tautitapauksista. Aiemmin vaaditut hautausilmoitukset löytyvät kunnaneläinlääkärien vastaanotoilta arkistoituna.

Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määrästä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämäärästä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava Ruokavirastolle tautitapauksissa. Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Syrjäisillä alueilla kunta suunnittelee hautaustarkastusten ja hautaamisen kirjanpitolarkastusten valvonnan. Kirjanpito tarkastetaan maitohygieniatarkastusten yhteydessä.

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Haaskatoiminta ei vaadi ilmoitusta, mikäli sinne viedään vain luonnonvaraisten riistaeläinten sivutuotteita ja luonnonvaraisten riistaeläinten liha on käsitelty muualla kuin hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tehdään kirjallisesti. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin (Sivutuotelaki 517/2015 § 33a). Sivutuotelain nojalla annettuun asetukseen MMMa 783/2015 tehdyn muutoksen 1142/2022 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kolmesti vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Ilmoitukset tehdään tammi-huhtikuulta, touko-elokuulta ja syys-joulukuulta. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Alueen haaskapaikat eläintenpitorekisterin perusteella koostettuna (20.2.2025): haaskanpitäjiä 7 kpl, haaskapaikkoja 9 kpl (Salla 6, Kemijärvi 3). Löytyvät myös ympäristöterveydenhuollon yhteiseltä Y-asemalta valvontaeläinlääkäri->haaskat.

3.3 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. fasaanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. paliskuntajärjestelmään kuuluvat porot) pitäjiä on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjiä on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021). Koirien tulee olla tunnistamerkitty sekä rekisteröity Ruokaviraston koirarekisteriin viimeistään kolmen

kuukauden ikäisenä. Ennen 1.1.2023 syntyneet koirat piti olla rekisteröity Ruokaviraston koirarekisteriin viimeistään 31.12.2023 (MMMä 68/2022 § 3).

Eläimistä vastuussa olevan toimijan on pidettävä luetteloa omistuksessaan tai hallinnassaan olevista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti. Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin kaikki 7 §:n mukaiset tapahtumat. Eläintenpitäjän tulee merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Eviran tai Ruokaviraston hyväksymällä tunnustimella (nauta, lammas, vuohi, hevonen sekä hirvi- ja kamelieläin) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika) (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021). Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

Rekisteröintiä valvovat Elinvoimakeskuksen tarkastajat sekä kunnaneläinlääkärit tuotantotiloilla sekä kunnaneläinlääkärit/ valvontaeläinlääkärit koirarekisterin osalta. Tuotantoeläinten osalta valtioneläinlääkärit sekä Elinvoimakeskuksen tarkastajat vastaavat valvonnasta mahdollisesti annettavien seuraamusten antamisesta. Koirien osalta kunnaneläinlääkärit ryhtyvät toimenpiteisiin epäkohtatilanteissa. Uusintatarkastukset ovat koirien merkinnän ja rekisteröinnin osalta maksullisia koiran omistajalle.

3.4 Eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden tuonti ja vienti

Sallan kunnaneläinlääkärit toimivat Ruokaviraston valtuuttamina rajaeläinlääkäreinä ja antavat tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkien tarkastuksissa. Virka-apuna pidetään myös puhelin- ja sähköpostineuvontaa.

Kolmansista maista tuotavat eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli Ruokavirastolta kuitenkin tulisi ilmoitus, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, ryhdytään ympäristöterveydenhuollossa asianmukaisiin toimenpiteisiin yhteistyössä Ruokaviraston, eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ja tarvittaessa tullilaitoksen kanssa.

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Ruokavirastolta. Tuotavien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkäriin myöntämä TRACES-terveystodistus ja/tai muut asiakirjat. Tuojan velvollisuutena on tarkastaa kaikki tuontierät. Mikäli näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen.

Mikäli Ruokavirastolta tulee ilmoitus siitä, ettei saapuva erä täytä tuonnin ehtoja, toimitaan asiassa tapauskohtaisesti, kiireellisyysjärjestys huomioiden, Ruokaviraston ohjeistusta noudattaen.

Hylätyistä eristä (nykyään myös lemmikkieläintuonneista tehdyt hallinnolliset päätökset) tulee ilmoittaa Ruokavirastoon. Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu.

TRACES–terveystodistuksen teko voi realistisesti tulla eteen esim. kilpaporojen, hevosten tai rekikoirien vientiin tai tuontiin liittyen. Kunnaneläinlääkäreille on entisen Aluehallintoviraston tilaisuuksissa annettu TRACES–järjestelmän käyttökoulutusta, mutta käytännön käyttökokemusta on vähän. Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tunnukset TRACES–järjestelmään. Tarvittaessa pyydetään apua myös Ruokavirastolta. Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES–järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion (EtL 54 §).

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava. Virallisia terveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit ja Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit (ml. poronlihan tarkastuseläinlääkärit) (EtL 9 luku, 54 §). Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolellisesti, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Vain kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit voivat tilata Ruokavirastosta turvapaperille painettuja virallisia terveystodistuksia. Virkaeläinlääkäriin on pidettävä kirjaa myöntämistään ja mitätöimistään terveystodistuksista.

3.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinten hyvinvoinnin tarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säännöksiä on rikottu, viranomaisen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin. (Valvonta-asetus (EY) 625/2017, Eläinten hyvinvointilaki EhL 693/2023 12 luku; Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 (EKL) 8 luku). Uuden hyvinvointilain alaisten asetusten valmistelu on vielä valtakunnassa kesken. Jos valvovalla viranomaisella on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on rikottu ja kun hän tekee päätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille (EhL 91 §).

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvointilain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säästösten perusteella tehtävää eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Alueellisten ja paikallisten viranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinten hyvinvointisäädösten mukaisesti. Suurin osa eläinsuojelutarkastuksista on epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia eli eläimestä on tehty eläinsuojeluilmoitus.

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat em. säästösten noudattamista yhteistoiminta-alueella. Eläinten hyvinvointilain ja sen nojalla annettujen säästösten ja määräysten noudattamista yhteistoiminta-alueella valvoo lisäksi terveystarkastaja.

Eläinten hyvinvointilainsäädännön säännösten vastaista menettelyä havaitessa kunnassa ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin (mm. kehoitus, määräys, kiireellisen hoidon järjestäminen tai eläimen lopettaminen). Lemmikkieläinten hoito järjestetään tarvittaessa kaikkien kuntien alueella Sallan löytöeläinhuollossa (Ahola Maija puh. 040 589 8446). Hyötyeläinten osalta asia ratkaistaan tapauskohtaisesti esim. yhteistyössä lomitustoimen kanssa.

Eläinten hyvinvointiin liittyviin tarkastuksiin liittyvät dokumentit säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanottojen arkistokaapissa ja valvontaeläinlääkäriin työhuoneessa Sallassa sekä sähköisessä eläinlääkintähuollon verkkokansiossa. Eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuskertomukset sekä päätökset säilytetään myös Kemijärven kaupungin Dynasty-tiedonhallintajärjestelmässä. Tehdyt valvonnat raportoidaan Ruokavirastoon formula-lomakkeen kautta. Mikäli tarkastuksella on todettu eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomista, toimitetaan tarkastuskertomus sekä mahdollinen päätös Lapin poliisilaitokselle. Vakavista tapauksista tehdään vielä erikseen tutkintapyyntö poliisille. Uusintakäynnit pyritään tekemään viivytyksettä määräajan jälkeen.

3.5.1 Epäilyyn perustuva eläinten hyvinvoinnin tarkastus

Tarkastuksia suoritetaan pääsääntöisesti silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Viranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen pitoon ja hoitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä silloin, kun on aihetta epäillä, että eläinten hyvinvointisäädöksiä rikotaan olennaisella tai vakavalla tavalla. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaittaessa eläinten hyvinvointilainsäädäntöä rikutun, voidaan lievissä tapauksissa kehottaa omistajaa korjaamaan tilanne tai vakavammissa tapauksissa annetaan määräys, kieltä tai ryhdytään tarvittaessa myös kiiretoimenpiteisiin.

Eläinten hyvinvoinnin tarkastukset pyritään keskittämään yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärille. Tarvittaessa tarkastukset tehdään parityöskentelynä, praktikkoeläinlääkäri tai terveystarkastaja valvontaeläinlääkäriin apuna. Kaikilla alueen praktikoilla on virkavelvollisuus hoitaa valvontatehtäviä. Erityisesti tämä korostuu kiireellisessä tilanteessa, jos valvontaeläinlääkäri ei ole tavoitettavissa tai tarvitsee apua.

3.5.2 Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset

Valtioneläinlääkärit hoitavat pääasiassa otantaan perustuvat eläinten hyvinvoinnin tarkastukset. Mikäli määräyksiä Ruokavirastolta tulee, tarkastukset keskitetään valvontaeläinlääkärille. Mikäli valvontaeläinlääkäri on estynyt, kiinnitetään erityishuomiota jääviysoongelmiin, ja teetetään tarkastukset tarvittaessa sellaisella eläinlääkärillä, jolla ei ole kiinteää asiakassuhdetta asianomaiseen tilaan.

3.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Yhteistoiminta-alueella näitä ovat koiratarhat ja pieneläinhuolto, tietyn tyyppiset tallit sekä kotieläinpihat. Kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain kiinnittäen erityistä huomiota jääviysoongelmiin ja keskitetään näin ollen käytännössä valvontaeläinlääkärille. Riskinarvioinnin

perusteella tarkastusmäärätavoitteesta on tarkoitus poiketa muutaman kohteen kohdalla, jotka ovat pieniä toimijoita eikä valvonnoissa ole todettu puutteita.

3.5.4 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja valtioneläinlääkärillä oikeus tarkastaa eläinkuljetus.

Porojen lastausta kuljetusrekkoihin valvotaan aina kun se on mahdollista ja aikataulut sen sallivat (kuljetusrekka erotusaidalla eläinlääkärin siellä vielä ollessa). Ruokaviraston määräämät kuljetustarkastukset pyritään tekemään (alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös Ruokaviraston sivutoimisina poronlihantarkastuseläinlääkäreinä).

3.5.5 Teurastamot ja pienteurastamot

Sallassa ja Kemijärvellä on poroteurastamot, joissa voidaan teurastaa myös lampaita, vuohia ja loppuun teurastaa karhuja. Alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös Ruokaviraston sivutoimisina poronlihantarkastuseläinlääkäreinä.

3.6 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Joulukuun alussa 2014 voimaantullut laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) muutti eläinten lääkitsemisen toimintaympäristöä. Nyt eläinlääkärillä on aikaisempaa laajempi oikeus luovuttaa lääkkeitä tulevan tarpeen varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä lisää eläinten omistajien itsensä suorittamaa aloittamien lääkitysten määrää. Toisaalta lainsäädännössä säädetään ensimmäistä kertaa mikrobilääkkeiden käyttöperiaatteista ja edistetään siten mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä. Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto ja kunnaneläinlääkärit Ruokaviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

Valvontaohjelman vakiinnuttaminen on vielä keskusviranomaisen taholta kesken.

EU:n eläinlääkeasetusta alettiin soveltaa yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa 28.1.2022 lähtien. Suuri osa kansallisista asetuksista on vielä muuttamatta, joten lainsäädäntö on edelleen siirtymävaiheessa.

3.7 Ehdollisuuden valvonta

Ehdollisuuden valvontaa tehdään tiloilla mm. maitohygieniatarkastusten ja eläinten hyvinvointitarkastusten yhteydessä. Varsinainen ehdollisuuden valvonta kuuluu Ruokavirastolle.

Sallan toinen praktikko hoitaa myös elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa, mukaan lukien maitohygieniatarkastuksia. Myös valvontaeläinlääkäri voi tehdä oman virkansa lisäksi erillisellä korvauksella elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa. Yksittäistapauksissa mietitään tarvittaessa esteellisyyksymyksiä. Tarkastuskertomukset tehdään valtion tilastointi vati -järjestelmään, josta ne ovat Ruokaviraston nähtävillä. Valtioneläinlääkäri saa kootusti vati -järjestelmästä alkutuotannon valvonnan tarkastustiedot mm. niistä tiloista, joissa on ollut puutteita (C- tai D-arvosana). Maitohygieniatarkastusten tarkastustiheys on 1/5 v.

4 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

4.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisien yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joiden kotipaikka on sen alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin pitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamasta palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain vähimmäistaso edellyttää.

Uuden lainsäädännön myötä palvelut jaetaan järjestämisvastuuseen sisältyviin palveluihin ja täydentäviin palveluihin. Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan. Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Kiireellistä apua on järjestettävä myös virka-ajan ulkopuolella.

Järjestäjän tulee järjestää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut, jotka on määritelty eläinlääkintähuoltolain 8 ja 9 §:ssä. Nämä palvelut on oltava saatavilla niille kotieläimille, joiden omistaja tai haltija asuu järjestäjän alueella. Eläinten pitopaikassa annettavien eläinlääkäripalveluiden on oltava saatavilla alueen kotieläimiä varten. Tilanteen mukaan potilaita voidaan ohjata saamaan jatkohoitoa tai erityiseläinlääkäripalveluja yksityisille eläinklinikoille.

Järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut:

1. Yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi; tämä on välttämätön osa muita järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja, joten kuuluu aina järjestämisvastuuseen.
2. Kissojen ja koirien tunnistusmerkintä; koirien ja kissojen tunnistusmerkintä on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnassa on varauduttava tunnistusmerkintään kerralla suuri määrä eläimiä, joten on tärkeää varmistaa, että kunnaneläinlääkärit voivat toimia tässä tehtävässä. Palvelua ei alueella pystytä turvaamaan yksityisen tarjonnan avulla.
3. Eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveys säännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten

pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen, sillä eläinterveyskäynnit koskevat tuotantoeläimiä ja toteutetaan pääasiassa osana terveydenhuoltokäyntejä.

4. Rokotus; Kansanterveydellisistä syistä on varauduttava ihmisten ja eläinten välillä leviävien tarttuvien tautien (kuten rabies) ennaltaehkäisyyn nopeasti käynnistettävillä rokotuksilla. Rokotukset ovat olennaisia infektioautien ehkäisyssä. Vähentämällä infektioautien esiintymistä edistetään sekä eläinten että ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Kansanterveyttä edistetään rokottamalla eläimiä vaarallisia zoonooseja kuten rabiasta vastaan sekä vähentämällä muiden eläintautien esiintymistä ja siten mikrobilääkkeiden käyttöä infektioautien ja niiden jälkitautien hoidossa. Rokottaminen on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintautivalmiuden vuoksi on varauduttava tarvittaessa rokottamaan kerralla suuri määrä eläimiä esimerkiksi epidemiatilanteessa tai laittomasti maahantuotuja eläimiä. Palvelu on tarpeen oman palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämiseen. Palvelua ei pystytä alueella turvaamaan yksityisen tarjonnan avulla.
5. Loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet; ihmisten ja eläinten välillä leviävät loiset, (muun muassa heisimadot ja suolinkaiset) on voitava estää, palvelun riittävydestä on huolehdittava ja mahdolliseen nopeaan lääkitystarpeen lisääntymiseen on varauduttava sisällyttämällä palvelu järjestämisvastuuseen. Vähentämällä loistautien esiintymistä edistetään eläinten terveyttä ja hyvinvointia koko Suomessa. Tietyt loistaudit ovat zoonooseja, ja siten loisten häädöllä ja ehkäisyllä edistetään myös kansanterveyttä. Loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet on sisällytettävä järjestämisvastuuseen, koska muualla laissa järjestäjälle säädettyjen tehtävien asianmukaisen hoidon turvaaminen sitä edellyttää. Eläintautivalmiuden näkökulmasta on varauduttava lääkitsemään kerralla suuri määrä esimerkiksi laittomasti maahantuotuja eläimiä. Palvelua ei pystytä turvaamaan alueella yksityisen tarjonnan avulla. Palvelu on tarpeen myös oman palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämiseen.
6. Suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaatavuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen; suun terveydenhuollon kohtuuhintaisten peruspalvelujen riittävyys on tarpeen varmistaa sisällyttämällä nämä järjestämisvastuuseen. Palvelua ei alueella pystytä turvamaan yksityisen tarjonnan avulla.
7. Sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.
8. Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettävillä naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.
9. Kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen tuotantoeläinten osalta. Muiden eläinlajien kohdalla perusleikkaukset ovat tarpeen palvelutuotannon kokonaisuuden turvaamiseksi ja kirurgisten taitojen ylläpitämiseen. Kissojen osalta toimenpide on tarpeen myös kissapopulaatioiden syntymisen estämiseksi.
10. Sairaana eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin; kuuluu olennaisena osana kiireelliseen eläinlääkärinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.

11. Sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus; kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.
12. Perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitettulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon; kuuluu olennaisena osana kiireelliseen eläinlääkärinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.
13. Synnytyssapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus; kuuluu olennaisena osana kiireelliseen eläinlääkärinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen.
14. Eläimen lopetus; kuuluu kiireelliseen eläinlääkärinapuun ja kuuluu lain 9 §:n mukaan aina järjestämisvastuuseen

Täydentävinä palveluina tarjotaan:

1. Perustasoinen sairaudenhoito myös muille kuin tuotantoeläimille.
2. Leikkaushoito 8 §:n kohtia 9, 12, ja 13 laajemmin. Tähän sisältyy vatsaontelon hätäleikkaukset pieneläimille: esim. sektio, torsio, vierasesineleikkaus sekä märkäkohtuleikkaus. Lisäksi muu eläimen hengen pelastamisen tai kärsimysten välttämisen vuoksi tehtävä kirurgia. Välimatkat lähimpiin näitä palveluita jatkuvasti tarjoaviin yksityisiin palveluntarjoajiin ovat niin pitkiä, että akuutisti sairaan tai synnyttävän eläimen kuljettaminen niihin ei ole eläimen edun mukaista.
3. Leikkaushoito 8 §:n kohtia 9, 12 ja 13 laajemmin. Tähän sisältyy pieneläinten iho ja vatsaontelokirurgia kuten iho- ja nisäkasvaimien poistot, koiran ja kissan tyräleikkaus, koiran ja kissan piilokivesleikkaus, koiran sterilisaatioleikkaus. Nämä toimenpiteet tukevat hätäleikkauksissa tarvittavan osaamisen ylläpitämistä.
4. Veri- ja virtsa-analyysit 8 §:n kohtaa 10 laajemmin silloin kun se eläimen terveyden tai sairauden arvioinnin ja hoidon kannalta on tarpeen.
5. Kuvantamistutkimukset pieneläimille tilanteessa, jossa eläimen asianmukainen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi tai terveyden tai sairauden kehittymisen seuranta sitä vaativat. Tällaisia tutkimuksia voivat olla esim. röntgen tai ultraäänitutkimukset.
6. Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset muille kuin tuotantoeläimellä sekä tavallisimpien lisääntymisongelmien hoito. Tällaisia ovat esim. hevosen, koiran ja kissan kuvantamalla tehdyt tiineystarkastukset.
7. Kuukausittaiset pistoshoidot koirille ja kissoille. Pistoshoidoja annetaan kroonisesti sairaille eläimille ja näiden saatavuus on tärkeää turvata eläinten hyvinvoinnin kannalta.
8. Hampaiden poistot koirilla ja kissoilla tapauskohtaisesti harkiten silloin kun eläimen on päästävä hoitoon viivytyksettä, eikä hoitoon ohjaus muualle ole mahdollista esim. pitkien hoitojonojen vuoksi.

4.2 Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyinä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana. Puhelinneuvontaa annetaan arkisin klo 8–15 sekä kiireellisille että ei-kiireellisille tapauksille numerossa 0600 19699. Keskitetty yhteydenottojärjestelmä ohjaa puhelun jollekin alueen kolmesta vastaanotosta.

4.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Käytännössä ainoa tällainen yhteistoiminta-alueita koskeva ohjelma on nautatilojen Naseva.

Alueen tiloista kuuluu terveydenhuoltojärjestelmään 17 kpl.

Alueella on huomioitu paikallinen elinkeinorakenne ja panostettu porojen terveydenhuoltoon ymmärtämällä poroelinkeinojen erityistarpeet. Kunnaneläinlääkärit saavat viikonloppuina ja arkipyhinä tehdyistä poroerotuksista kompensationsa joko yhden päivystysvapaan ja 300 euron hälytysrahan, tai kaksi päivystysvapaata, valintansa mukaan.

4.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Virka-aikaan klo 8–15(16) kiireellisestä avusta vastaavat kunnaneläinlääkärit.

Virka-ajan ulkopuolella päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat ja alueella päivystää vuorollaan jokainen eläinlääkäri. Arkisin päivystysvuoro on klo. 15–8 ja viikonloppuisin pe klo. 15 - ma klo. 8. Pitkät pyhät jaetaan sopivan pituisiin vuoroihin. Kaikkien eläinlääkärien ollessa töissä on päivystystiheys 1/5.

Alue on harvaan asuttu, eikä alueella pienen eläintiheyden vuoksi ole tarvetta eriyttää pien- ja suurelänpäivystystä. Päivystyksen mahdollisista uudelleenjärjestelyistä voidaan käydä neuvotteluja Lapin maakunnan yhteistoiminta-alueiden kesken.

4.5 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäripalvelu toimii pääsääntöisesti ajanvarauksella. Asiakkaalta otetaan aina aikaa varatessa puhelinnumero siltä varalta, että aikataulua joudutaan akuuttien tapauksien vuoksi muuttamaan. Kiireetön apu pystytään tarjoamaan alueella melkein aina alle kolmen viikon sisään yhteydenotosta, yleensä viikon sisään.

Ajanvarauksen keskittäminen yhteistoiminta-alueella yhteen paikkaan sekä eläinlääkäreiden keskinäinen työnjako on käytännössä haastavaa. Yhteydenottojärjestelmän ansiosta on tarvittaessa mahdollista vastata mihin tahansa alueen kunnan puheluihin. Kahden eläinlääkärin vastaanotoilla pyritään jakamaan työt mahdollisimman tasaisesti ja voidaan ottaa huomioon myös eläinlääkäreiden mahdolliset erityiset kiinnostuksen kohteet ja taidot. Myös alueen sisäistä

yhteistyötä kehitetään siten, että pieneläinpotilaat voivat liikkua kuntarajojen yli saamaan tarvitsemaansa hoitoa myös ajanvarauksella.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Nykyistä päivystysaluetta voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon ihmisten vastaavat matkat lähimpään päivystävään lääkäriin. Laki sallii maksimietäisyyksien poikkeamat Lapissa.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tästä etäisyydestä voidaan kuitenkin poiketa Kainuun ja Lapin maakunnissa sekä saaristokunnissa. Remissioklinikalle matka voi olla pidempikin, mikäli välitöntä ensiapua on saatavilla kohtuullisella etäisyydellä.

Kunta subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti. Kuntalaisten yhdenvertaisuus lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä sekä eläinsuojelulliset syyt puoltavat subventioita.

4.6 Toimitilat ja välineresurssit

Pelkosenniemi-Savukoski:

Kunnaneläinlääkäriin vastaanottotilat osoitteessa Uittotie 2, 98800 Savukoski.

Salla:

Kunnaneläinlääkäriin vastaanottotilat ovat osoitteessa Kinttalanpolku 4, 98900 Salla.

Kemijärvi:

Kaupungineläinlääkäriin vastaanottotilat ovat osoitteessa Seminaarinkatu 10, 98120 Kemijärvi.

Kaikilla kolmella vastaanotolla on asianmukainen varustus lääkkeiden säilytykseen sekä huumausaineille lisäksi lukollinen kaappi (Huumausainelaki 373/2008, 26§, Huumausaineasetus 548/2008, 6§). Vastaanottoiloissa on odotustila ja asiakas-WC, toimistotila, riittävä toimenpide/leikkaustila sekä asianmukaiset välinehuoltotilat (leikkausinstrumenttien ja suurten praktiikkavarusteiden pesutilat erilliset). Kemijärven uudella vastaanotolla on myös kahden auton mentävä lämmin autotalli sekä asianmukaiset lepotilat mm. päivystäjän majoittamiseen.

Kaikilla vastaanotoilla on sosiaali- ja peseytymistilat (suihku ja WC).

Tällä hetkellä tiloissa käy siistijä Savukoskella kerran viikossa sekä tarvittaessa, Sallassa kerran viikossa ja Kemijärvellä arkisin päivittäin. Kunnan tulisi huolehtia toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon tulee sisältyä vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen neulojen ja ruiskujen ym. hävittäminen. Käytännössä tämä on hoitunut kuntien kiinteistöhuollon ja terveyskeskuksen kautta

Suurelänpraktiikassa on käytössä mm. ultraäänilaitte rektaalianurilla jokaisessa kunnassa, fetotomi sekä pulttipistooli. Kunnaneläinlääkäreillä on sekä omia että työnantajan välineitä: hammasvälineet ja kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalveluun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit. Lisäksi työnantajalla on suurelänpraktiikassa tarvittavaa välineistöä sijaisten käyttöön.

Eläinlääkäreillä on käytössään sekä omia että työnantajan hankkimia suojavaatteita ja suojajalkineita. Vastaanotoilta löytyy erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta (kertakäyttöiset suojahaalarit, kenkäsuojat ja maskit).

Pienelänpraktiikassa vastaanotoilla on varusteita vaihtelevasti, mutta pääsääntöisesti vastaanotot ovat alueella hyvin varustellut. Savukosken vastaanotolla on käytössä oleva röntgen, hankittu 2019. Kemijärvelle on hankittu 2022 käytetty röntgen uusia vastaanottotiloja varten ja otettu käyttöön vuodenvaihteessa 2024–25. Vastaanotoilla on riittävä laboratoriovarustus: mikroskooppi, sentrifugi, lämpökaappi sekä verensokerimittari ja virtsastixit. Lisäksi voi olla käytössä eläinlääkäreiden itse hankkimia laboratoriolaitteita verinäytteiden tutkimiseen. Kemijärvellä viljellään vielä itse lypsylehmien ja lampaiden maitonäytteet utaretulehduksen diagnosoimiseksi ilman viiveitä (Mastix), muista kunnista tuottajat lähettävät näytteet PCR:ään ulkopuoliseen laboratorioon. Työnantaja tilaa viljelylevyt ja laskuttaa ne hyötyeläimen omistajalta. Virtsan sakka värjätään ja tutkitaan vastaanotolla tarvittaessa, samoin korvaeritteet. Tarvittaessa näytteitä lähetetään eteenpäin tutkittavaksi ulkoisiin laboratorioihin.

Toimistoissa on ajanmukaiset ICT-laitteet, tietoliikenne- ja puhelinyhteydet. Potilaskortistona toimii työnantajan ylläpitämä KliniQ kaikilla vakituisilla praktikoilla, ja lisäksi sijaisille on kannettava tietokone ja pääsy KliniQ-ohjelmaan myös.

Instrumenttien pesua ja desinfiointia varten on vastaanotoilla vaihtelevasti astianpesukone, ultraäänipesuri ja kuumailmauuni/autoklaavi. Likaisen puolen välinehuollosta löytyy iso pesuallas, jossa voi tarvittaessa pestä myös potilaan, ja pesukone. Kunnaneläinlääkäri huolehtii pääsääntöisesti instrumenttien ja vaatteiden pesusta ja desinfioinnista itse, Kemijärvellä avustaa pienelänhoitaja.

4.7 Ostopalvelut

Ei ole hankittu toistaiseksi.

5 Laatu ja seuranta

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Eviran ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja

valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

5.1 Valitusten käsittely ja kehittäminen

Ympäristöterveysjohtaja ja tarvittaessa ympäristöterveyslautakunta käsittelee eläinlääkintähuoltoa mahdollisesti koskevat asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt. Harkinnan mukaan pyydetään tarvittaessa lausunto Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Yhteistoiminta-alue pyrkii kehittämään eläinlääkintähuollon toimintaansa asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten Ruokaviraston tarkastusten ja auditointien perusteella.

5.2 Seuranta ja raportointi

Annettujen määräyksien ja kieltojen noudattamista valvotaan aktiivisesti siten, että mahdolliset korjaavat toimenpiteet saatetaan loppuun.

VASU-raportoinnissa noudatetaan Ruokaviraston ohjeita. Päävastuu raportin tekemisessä on johtavalla terveystarkastajalla, ympäristöterveysjohtaja tarkastaa johtavan terveystarkastajan täyttämän raportin.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot pyritään lähettämään ao. viranomaisille määräaikojen puitteissa. Näitä ovat mm. eläinten hyvinvointitarkastuskertomukset/päätökset, terveysvalvontaohjelmien käynnit, tautiepäilyt, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota, muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot (hautausilmoitukset, maitohygieniatarkastukset), terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

5.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tilastoa pidetään yhteistoiminta-alueella rutiininomaisesti. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain Ruokavirastolle. Alueella on edellä mainittujen lisäksi tilastoitu aina viranomaiskäynnit, loislääkittyjen porojen lukumäärä sekä röntgentutkimusten lukumäärä.